

CUPRINS

Prezentare de Mircea V. Ciobanu
Profilul de Cuvinte de sesizare bătătorie obținută în cadrul următoarelor

Reacțiuni / reacții primăvara / o recenzie a unor studii de istorie

Contribuție Numele Caselor / după George Gheorghiu

Georges Tepescu: Viața literară

Duchis și Traian / după George Gheorghiu

Mitologia românească și mitologia română / după George Gheorghiu

Contribuție: Hărțile / după George Gheorghiu

Contribuție: Zilele / după George Gheorghiu

ANTOLOGIA BALADEI CULTE

Redactare: Al. Gândacu

Studiu introductiv, selecție a textelor și note biobibliografice
de Mircea V. Ciobanu

Editor: Mircea V. Ciobanu / 03-06-2016 / +40-733-33-00-00

Mircea și beata / după George Gheorghiu

Mumua lui Stefan cel Mare / după George Gheorghiu

Daniel Sihastru / după George Gheorghiu

Mircea cel Mare / după George Gheorghiu

Reacțiile Mirceei în poezia de Distanță / după George Gheorghiu

Mihai Eminescu / după George Gheorghiu

Diamantul Nordului / după George Gheorghiu

Umbra lui Istrate Dabija - voinei / după George Gheorghiu

Totușul într-o luceafără sărbătoare / după George Gheorghiu

Deschiderea CL, a Cetății și relațiile a Cetății / după George Gheorghiu

Antologice pescării culturale / după George Gheorghiu

Opere - CPTLR / după George Gheorghiu

Cuiburi de locuit / după George Gheorghiu

Ştefan Octavian IOM / după George Gheorghiu

Frumoasa Irimă / după George Gheorghiu

Obiecte / după George Gheorghiu

Pinicea / după George Gheorghiu

Grinduș / după George Gheorghiu

Înălțările / după George Gheorghiu

Stiința / după George Gheorghiu

ISBN 978-606-524-06-0-2

0371881-08

0371881-08

0371881-08

0371881-08

0371881-08

Res| Editat cu sprijinul Ministerului Culturii

Aprobat de Comisia de selecție pentru editarea Cărții naționale

Redactor: Valeria Iamandii

Corectori: Maria Cornesco, Angela Golban

Redactor tehnic: Nina Duduciu

Concepția grafică a colecției: Vitalie Ichim

Machetare computerizată și copertă: Vitalie Ichim

Coperta I: Hieronymus Bosch, *Grădina plăcerilor* (fragment triptic, 1503–1504)

Întreprinderea Editorial-Poligrafică *Știința*,
str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova;
tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27;
e-mail: prini@stiinta.asm.md; prini_stiinta@yahoo.com;
www.stiinta.asm.md

DIFUZARE:

Republica Moldova: ÎM Societatea de Distribuție a Cărții PRO-NOI
str. Alba-Iulia, nr. 75; MD-2051, Chișinău;
tel.: (+373 22) 51-68-17, 71-96-74; fax: (+373 22) 58-02-68;
e-mail: info@pronoi.md; www.pronoi.md

Toate drepturile asupra colecției „Câmpul de lectură”, inclusiv asupra acestei ediții, aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice *Știința*.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Antologia baladei culte/st. introd., sel. a text. și note biobibl. de Mircea V. Ciobanu – Ch.: I.E.P. *Știința*, 2015 (Combinatul Poligrafic) – 144 p. – (Colecția „Câmpul de lectură”, ISBN 978-9975-67-968-8)

ISBN 978-9975-67-969-5

821.135.1-82

© Studiu introductiv, selecție a textelor
și note biobiografice:

Mircea V. Ciobanu, 2015

© Întreprinderea Editorial-Poligrafică

ISBN 978-9975-67-969-5 | darea Ediției *Știința*, 2015

CUPRINS

- 1 Balada buonetei din Bayonne
- 2 Balada vechiului taxă
- 3 Atrelu RUSUOC
- 4 Balada unei serii de lărmă
- 8 | Balada: istoria genului și a conceptului
- 12 | Gheorghe ASACHI
- 20 | Dochia și Traian (Sub muntele Pion, în Moldova)
- 22 | Ion HELIADE-RĂDULESCU
- 22 | Zburătorul
- 26 | Vasile ALECSANDRI
- 26 | Baba Cloanță
- 29 | Dimitrie BOLINTINEANU
- 34 | Mihnea și baba (După o tradiție)
- 35 | Muma lui Ștefan cel Mare
- 35 | Daniel Sihastru
- 36 | Mircea cel Mare și solii
- 39 | Mihaï EMINESCU
- 39 | Diamantul Nordului (Capriccio)
- 46 | Umbra lui Istrate Dabija-voievod
- 51 | George COŞBUC
- 51 | Moartea lui Fulger
- 58 | Nunta Zamfirei
- 63 | El-Zorab
- 67 | Paşa Hassan
- 70 | Ștefan Octavian IOSIF
- 70 | Frumoasa Irină
- 71 | Novăceștii
- 73 | Pintea
- 75 | Gruia (Baladă din popor)

George TOPÂRCĂEANU	
77 Balada munților	
81 Balada morții	
82 Balada popii din Rudeni	
83 Balada unui greier mic	
84 Balada chiriașului grăbit	
 Ion BARBU	
87 Nastratin Hogea la Isarlâk	
89 Riga Crypto și lapona Enigel	
 Emil ISAC	
94 Baladă ardeleană	
 Adrian MANIU	
97 Balada spânzurăturului	
 Alexandru PHILIPPIDE	
100 Balada vechii spelunci	
 Radu GYR	
103 Baladă pentru miez de noapte	
 Radu STANCA	
105 Buffalo Bill	
107 Baladă studențească	
 Ştefan AUGUSTIN DOINAȘ	
110 Mistrețul cu colții de argint	
111 Alexandru refuzând apa	
113 Regele, fiul copacului	
114 Balada prințului nesărutat	
 Leonid DIMOV	
116 Istoria lui Claus și a giganticei spălătoarese	
121 Vedeniile regelui Pepin	
124 Balada zâmbetelor	
 Emil BRUMARU	
126 Balada crinilor care și-au scris frumos	

Şerban FOARȚĂ

- 127 | Balada baionetei din Bayonne

- 128 | Balada vechiului taxi

Aureliu BUSUIOC

- 130 | Balada unei seri de iarnă

Mircea CĂRTĂRESCU

- 132 | Balada medievală

- 139 | Note biobibliografice

SUB MUNTELE PION, ÎN MOLDOVA

I

Între Piatra Detunată

Ş-al Sahastrului Picior,

Vezi o stâncă ce-au fost fată

De un mare domnitor.

Acolo de rea furtună

E lacaşul cel cumplit,

Unde vulturul răsună

Dineanu.

Al său cântec amortit.

Acea doamnă e Dochie,

Zece oi, a ei popor,

Ea domnează-n vizunie

Preste turme și păstori.

II

La frumusețe și la minte

Nicio giună-i samana,

Vrednică de-a ei părinte,

De Deceval, ea era.

Dar când Dacia-au împilat-o

Fiul Romei cel mărit,

Pre cel care-ar fi scapat-o,

De-a iubi a giuruit.

Traian vede astă zână;

Deși e învingător,

Frumuseței ei se-nchină,

Se subgiugă de amor.

III

Împăratu-n van cată

Pe Dochia a-mblânzi;

Văzând patria ferecată,

Ea se-ndeamnă a fugi.

Prin a codrului potică

Ea ascunde al ei trai,

Acea doamnă tinerică

Turma paște peste plai.

A ei haină aurită

O preface în șăieg,

Tronu-i iarba înverzită,

Schiptru-i este un toag.

IV

Traian vine-n astă țară,

Și de-a birui deprins

Spre Dochia cea fugără

Acum mâna a întins.

Atunci ea, cu grai ferbinte,

„Zamolxis, o, zeu, striga,

Te giur pe al meu părinte,

Astăzi rog nu mă lăsa!”

Când intinde a sa mână

Ca s-o strângă-n braț Traian,

De-al ei zeu scutita zână

Se preface-n bolovan.

V

El petroasa ei icoană

Nu-ncetează a iubi;

Pre ea pune-a sa coroană,

Nici se poate despărți.

Acea piatră chiar vioaie

De-aburi copere-a ei sin,

Din a ei plâns naște ploaie,

Tunet din al ei suspin.

O ursită-o priveghează,

Și Dochia deseori

Preste nouri luminează

Ca o stea pentru păstori.

Somnul de la Râină și viitorul său
*La doamna A*** M****

„Vezi, mamă, ce mă doare! și pieptul mi se bate,
Mulțimi de vinețele pe sân mi se ivesc;
Un foc s-aprinde-n mine, răcori mă iau la spate,
Îmi ard buzele, mamă, obrajii-mi se pălesc!

Ah! inima-mi zvâcnește!... și zboară de la mine!
Îmi cere... nu-ș' ce-mi cere! și nu știu ce i-aș da;
Și cald, și rece, uite, că-mi furnică prin vine,
În brațe n-am nimica și parcă am ceva;

Că uite, mă vezi, mamă? aşa se-nncrucișează,
Și nici nu prinz de veste când singură mă strâng,
Și tremur de nesațiu, și ochii-mi văpăiază,
Pornesc dintr-înșii lacrămi, și plâng, măicuță, plâng.

Ia pune mâna, mamă, – pe frunte, ce sudoare!
Obrajii... unul arde și altul mi-a răcit!
Un nod colea m-apucă, ici coasta rău mă doare;
În trup o piroteală de tot m-a stăpânit.

Oar' ce să fie asta? Întrebă pe bunica:
O ști vrun leac ea doară... o fi vrun zburător!
Or aide l-alde baba Comana, or Sorica,
Or du-te la moș popa, or mergi la vrăjitor.

Și unul să se roage, că poate mădezleagă;
Mătușele cu bobii fac multe și desfac;
Și vrăjitorul ăla și apele încheagă;
Aleargă la ei, mamă, că doar mi-or da de leac.

De cum se face ziua și scot mânzat-afără
S-o măi pe potecuță la iarbă colea-n crâng,

Vezi, cătu-i ziulița, și zi acum de vară,
Un dor nespus m-apucă, și plâng, măicuță, plâng.

Brândușa paște iarbă la umbră lângă mine,
La râuleț s-adapă, pe maluri pribegind;
Zău, nu știu când se duce, că mă trezesc când vine,
Și simt că mișcă tufa, auz crângul trosnind.

Atunci inima-mi bate și sai ca din visare,
Și parcăștept... pe cine? și pare c-a sosit.
Acet fel toată viața-mi e lungă așteptare,
Și nu sosește nimeni!... Ce chin nesuferit!

În arșița căldurei, când vântuleț adie,
Când plopul a sa frunză o tremură ușor
Și-n tot crângul o șoptă s-ardică și-l învie,
Eu parcă-mi auz scrisul pe sus cu vântu-n zbor;

Și când îmi mișcă șopoul, cosița se ridică,
Mă sperii, dar îmi place – prin vine un fior
Îmi fulgeră și-mi zice: «Deșteaptă-te, Florică,
Sunt eu, viu să te mângâi...» Dar e un vânt ușor!

Oar' ce să fie asta? Întrebă pe bunica:
O ști vrun leac ea doară... o fi vrun zburător!
Or aide l-alde baba Comana, or Sorica
Or du-te la moș popa, ori mergi la vrăjitor."

Așa plângerea Florica și, biet, își spunea dorul
Pe prispă lângă mă-sa, ș-obida o necă;
Junicea-n bătătură mugea, căta oborul,
Și mă-sa sta pe gânduri, și fata suspina.

Era în murgul serei și soarele sfintise;
A puțurilor cumpeni tipând parcă chema
A satului cireadă, ce greu, mereu sosise,
Și vitele muginde la zgheab întins păsea.

Dar altele-adăpate trăgea în bătătură,
În gemete de mumă vițeii lor striga;
Vibra al serei aer de tauri grea murmură;
Zglobii sărind vițeii la uger alerga.

S-astâmpără ast zgomot, și-a laptelei fântână
Începe să s-aузă ca șoptă în susur,
Când ugerul se lasă subt fecioreasca mâna
Și prunca vițelușă tot tremură-mpregiu.

Încep a luci stele rând una câte una
Și focuri în tot satul încep a se vedea;
Târzie astă-seară răsare-acum și luna,
Și, cobe, câteodată tot cade câte-o stea.

Dar câmpul și argeaua câmpeanul ostenește
Și dup-o cină scurtă și somnul a sosit.
Tăcere pretutindeni acumă stăpânește,
Și lătrătorii numai s-aud năcontenit.

E noapte naltă, naltă; din mijlocul tăriei
Veșmântul său cel negru, de stele semănat,
Destins coprinde lumea, ce-n brațele somniei
Visează câte-aievea deșteaptă n-a visat.

Tăcere este totul și nemîșcare plină:
Încântec sau descântec pe lume s-a lăsat;
Nici frunza nu se mișcă, nici vântul nu suspină,
Și apele dorm duse, și morele au stat.

„Dar ce lumină iute ca fulger trecătoare
Din miazănoapte scăpă cu urme de schintei?
Vro stea mai cade iară? vrun împărat mai moare?
Or e – să nu mai fie! – vro pacoste de zmei?

Tot zmeu a fost, surato. Văzuși, împelițatu!
Că țintă l-alde Floarea în clipă străbătu!

Și drept pe coș, leicuță! ce n-ai gândi, spurcatu!
Închină-te, surato! – Văzutu-l-ai și tu?

Balaur de lumină cu coada-nflăcărată,
Și pietre nestimate lucea pe el ca foc.
Spun, soro, c-ar fi june cu dragoste curată;
Dar lipsă d-a lui dragostii! departe de ast loc!

Pândește, bată-l cruceal! și-n somn colea mi-ți vine
Ca brad un flăcăiandru, și tras ca prin inel,
Bălai, cu părul d-aur! dar slabele lui vine
N-au niciun pic de sânge, și-un nas – ca vai de el!

O! biata fetișoară! mi-e milă de Florica
Cum o fi chinuind-o! vezi, d-aia a slăbit
Și s-a pălit copila! ce bine-a zis bunica:
Să fugă fata mare de focul de iubit!

Că-ncepe de visează, și visu-n lipitură
Începe-a se preface, și lipitura-n zmeu,
Și ce-i mai faci pe urmă? că nici descântătură,
Nici rugi nu te mai scăpă. Ferească Dumnezeu!"

BABA CLOANȚA

*Baba-i calul dracului.
(Vorbă veche)*

Şede baba pe călcaie
În tufarul cel uscat,
Şi tot cată ne-ncetăt
Când la luna cea balaie,
Când la focul cel din sat.

Şi tot toarce cloanța, toarce,
Din măsele clănțărind
Şi din degite plesnind.
Fusu-i răpide se-ntoarce,
Iute-n aer sfârâind.

„Fugi, Urâte”! baba zice,
Peste codrul cel frunzos,
În pustiu întunecos!
Fugi, s-alerge-acum aice
Dragul mândrei, Făt-Frumos.

De-a veni el după mine
Să-l iubesc eu, numai eu,
Dare-ar Domnul Dumnezeu
Să-i se-ntoarcă tot în bine
Cum se-ntoarce fusul meu!

Iar de n-a vrea ca să vie,
Dare-ar Duhul necurat
Să fie-n veci fărmecat
Şi de-a Iadului urgie
Vecinic să fie-alungat!

În cap ochii să-i se-ntoarcă
Şi să-i fie graiul prinț,

Iar Satan, cu-n fer aprins,
Din pept inima să-i stoarcă
Şi s-o ardă-n foc nestins!

Feară-Verde să-l gonească
Cât va fi câmp de gonit
Şi lumină de zărit.
Noaptea încă să-l muncească
Sângă-Roş şi Hraconit!”

Toarce baba mai turbată!
Fusu-i zboară nevăzut,
Căci o stea lungă-au căzut,
Pe lună s-au pus o pată
Ş-in sat focul au scăzut:

„Dragă puiule, băiete,
Trage-ti mâna din cel joc
Ce se-ntoarce lângă foc,
Şochii de la cele fete
Cu ochi mari, făr’ de noroc.

Vin’ la mine, voinicelă,
Că eu noaptea ţoi cântă,
Ca pe-o floare te-oi căta,
De diochi, de soarte rele
Şi de şerpi te-oi descântă.

Vai! din ziua cea de vară
Când, prin luncă rătăcit,
Cântai Doina de iubit,
Cu-a mea inimă amără
Sufletu-mi s-au învrăjbit!

Adă-mi fața ta voioasă
Şai tăi ochi de dismierdat,
Că mă jur în ceas curat
Să-ți torc haine de matasă,
Haine mândre de-mpărat.

Vârcolaciul se lătește
Sus, pe lună, ca un nor.
Vin’ ca pasarea-ntr-un zbor
Pân’ ce viața-mi se sfârșește
Ca și lâna din fuior.”

Baba Cloanța gême, plângă,
Căci fuiorul s-au sfârșit
Iar voinicul n-au venit!
Mânele cumplit își frângă,
Crunt strigând spre răsărit:

„Sai din hău făr’ de lumină
Tu, al cerului dușman!
Tu ce-n veacuri schimbi un an
Pentru-un suflet ce suspină,
Duhul răului, Satan!

Tu, ce stingi cu-a ta aripă
Candela de pe mormânt,
Unde zac moaște de sfânt,
Când încungiuri într-o clipă
De trei ori acest pământ!

Vin’ ca-n ceasul de urgie
Când zbori noaptea blâstemând,
Ca să-mi faci tu pe-al meu gând,
Că de-acum pe vecinie
Tié sufletul îmi vând!”

Abie zice şi deodată
Valea, muntele vuiesc,

În nori corpii croncăiesc,
Şi pe-o creangă ridicată
Doi ochi dușmani strălucesc!

„Eu pe mândru-ti l-oi aduce,
(Zbeară-un glas ce dă fiori)
Pintre şerpi şi pintre flori
La cea baltă de mă-i duce
Şi-mpregiu-i de trei ori!”

Baba Cloanța se pornește
Fără grija de păcat,
Cu Satan încălecat
Ce din dinti grozav scrâșnește
Şi tot blastemă turbat.

Saltă baba, fuge, zboară
Cu sufletul după dor,
Ca o buhnă la izvor,
Şi-n urmă-i se desfăsoară
Toată lâna din fuior.

Fuge baba despletită
Ca vârtejul fioros,
Sus, pe malul lunecos,
Şi-n tacerea adâncită
Satan urlă furios.

Mii de duhuri ies la lună
Pintre papură zburând,
Şi urmează řuierând,
Baba Cloanța cea nebună
Care-aleargă descântând.

Codrul sună, clocoêteşte
De-un lung hohot păñin fund.
Valea, dealul îi răspund
Prin alt hohot ce-ngrăzeşte,
Dar pe dânsa n-o pătrund!

Ea n-aude, nici nu vede,
Ci tot fugă ne-ncetă
Ca un duh înspăimântat,
Căci Satana o răpede
Cătră țelul departat.

Zece pasuri încă grele...
Mândrul că și-a dismierda,
Ca pe-o floare l-a căta,
De diochi, de soarte rele
Și de șerpi l-a descântă.

Doi pași încă... Vai! în luncă
Tipă cucoșul trezit;
Iar Satan afurisit
Cu-a sa jertfă se aruncă
În băltoiul mucezit!

Zbucnind apa-n nalte valuri,
Mult în urmă cloicoti,
În mari cercuri se-nvârti,

Și de trestii, și de maluri
Mult cu vuet se izbi.

Iară-n urmă liniștită și
Dulce unda-și alina,
Și în taină legăna
Fața lunei înălbită
Ce cu ziua se-ngâna...

Când pe malu-i trece noaptea
Călătorul șuierând,
Pintre papuri când și când
El aude triste șoapte
Ș-un glas jalnic suspinând:

„Vin' la mine, voinicelă,
Că eu noaptea ți-oi cântă,
Ca pe-o floare te-oi căta,
De diochi, de soarte rele
Și de șerpi te-oi descântă!”

Dimitrie BOLINTINEANU

MIHNEA ȘI BABA

(DUPĂ O TRADIȚIE)

I

Când lampa se stinge la negrul mormânt
Atinsă de aripi, suflată de vânt;
Când buha se plângă prin triste suspine;
Când răii fac planuri cum au a reține
În barbare lanțuri popoul gemând;
Când demoni și spaime pe munți se adună
De urlă la stele, la nori și la lună,
Într-una din peșteri, în munte râpos,
Un om oarecare intră curagios.

II

În peștera Carpaților
O oară și mai bine,
Vezi templul pacinătilor
Ce cade în ruine.

Aci se fac misterele
De babe blestemate,
Ce scot la morți arterele
Și hârcele uscate.

Aci se fierb și oasele
În vase aurite,
Aci s-adun frumoasele
Când nu mai sunt dorite.

O flacără misterică

Dă palidă lumină;

Iar stâlpii în biserică

Păreau că se înclină.